

Csiki Varga Tamás¹

Az orosz–ukrán háború hatása Kelet-Közép-Európára

2022. február 24-én Oroszország katonai agressziója Ukrajnával szemben új, magasabb szintre lépett: az orosz fegyveres erők egy eredetileg csupán „különleges katonai műveletnek” szánt teljes körű katonai inváziót indítottak Ukrajna ellen. A kezdeti orosz sikereket követően a háború elhúzódott, 2022 őszétől pedig kifárasztó, felőrlő jelleget öltött. Noha a második világháború óta Európában vívott legnagyobb konvencionális háború végkifejletét még nem ismerjük, annak primer hatásait térségünkre évek távlatából már értékelni tudjuk.

Az eszkaláció stratégiai sokkot okozott Európában, és mind a NATO, mind az EU keretében hatékony és általában egységes lépéseket váltott ki a tagállamok részéről biztonságuk, elrettentési, védelmi és reagálóképességük megerősítése, az orosz befolyásolási lehetőségek csökkentése érdekében. Politikai-diplomáciai téren a kapcsolatok leépítése, a bizalmatlanság és a kölcsönös ellenségkép kialakítása vált általánossá. Gazdasági téren pedig széles körű nyugati/európai gazdasági szankciókat és orosz ellenlépéseket láthatunk, Európa csökkentette energetikai függőségét Oroszországtól, miközben a koronavírus-járvány után éppen csak éledező gazdaság újabb válságba került számos országban. Mégis, a hatások és a válaszreakciók nem egységesek és homogének: a térség államai egy spektrum mentén helyezkednek el mind az Oroszországhoz és Ukrajnához fűződő viszonyuk, mind a háborúra adott válaszaik tekintetében.

A *Nemzet és Biztonság* jelen tematikus száma a kelet-közép-európai térségben és regionális szomszédságában 15 országra vonatkozó tanulmányokat gyűjtött össze: szerzőink Csehország, Szlovákia, Lengyelország, a balti államok – Észtország, Lettország és Litvánia –, Magyarország, Románia, Bulgária, Szerbia, Horvátország, valamint áttekintő jelleggel a skandináv államok – Dánia, Norvégia, Svédország, Finnország – háborúra adott reakcióit értékeli 2022–2023 során.

A tanulmányok áttekintik, hogy az egyes országokban milyen általános politikai és társadalmi reakciót váltott ki a háború, és megjelentek-e az Oroszországgal kapcsolatos fenyegetésszempérecióban új vagy újonnan hangsúlyos (hagyományos katonai, nukleáris, hibrid, dezinformációs, a kritikus infrastruktúrát érintő) elemek. Milyen szerepet játszottak az országok az Oroszország elleni szankciók elfogadásában, és milyen formában támogatják Ukrajnát? Megvizsgálják, történt-e valamilyen lényeges fordulat (például a semlegesség feladása) az ország kül- és biztonságpolitikájában, és amennyiben igen, mivel magyarázzák a váltást; illetve mennyiben „tisztán” nemzeti vagy NATO-/EU-/regionális fókuszúak a válaszok az orosz agresszióra. Általánosabb értelemben pedig felülvizsgálják-e az egyes országok a közeljövőben stratégiai dokumentumaikat és hosszú

¹ Csiki Varga Tamás az NKE EJK JLI tudományos főmunkatársa. E-mail: csiki.tamas@uni-nke.hu

távú haderőfejlesztési terveiket? Értékelik, hogy történt-e lényegi változás az ország fegyveres erőit illetően, és hogyan tükrözik mindezt a védelmi költségvetési trendek.

Tematikus számunk egy, az orosz szándékokat vizsgáló és a háború értelmezési keretét felrajzoló elemzéssel kezdődik, és az országtanulmányokat követően egy komparatív szemléletű értékeléssel zárul, amelyben a szerzők a regionálisan is átfogó trendekre kívánnak rámutatni, ugyancsak azonosítva a „különutas” megoldásokat.